

Стан організації практики з позакласної виховної роботи у вищих педагогічних навчальних закладах

На основі аналізу навчальних планів, програм, методичних посібників і рекомендацій з педагогічної практики студентів у статті розкрито особливості організації практики з позакласної виховної роботи у вищих педагогічних навчальних закладах I-IV рівнів акредитації. Виявлено стан організації практики з позакласної виховної роботи на факультеті початкового навчання Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Визначено умови організації практики з позакласної виховної роботи в школі.

Ключові слова: педагогічна практика, практика з позакласної виховної роботи, умови організації практики з позакласної виховної роботи в школі.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів є педагогічна практика, яка дозволяє студентам самостійно і творчо застосовувати знання з предметів психолого-педагогічного циклу і фахових методик; дає можливість апробувати здатність до виконання функцій вчителя початкових класів; практично підготуватися до самостійної роботи в школі. Від її змісту та організації в значній мірі залежить успіх професійної підготовки фахівців. У сформованій системі педагогічної практики у структурі професійної підготовки вчителя початкових класів значна роль відводиться практиці з позакласної виховної роботи, яка включає в себе оволодіння студентами методикою виховної роботи у всій її багатоманітності та складності, а також навчання їх умінням психолого-педагогічного спостереження та аналізу. Гуманізація всього навчально-виховного процесу в початковій школі висуває більш високі та складні в реалізації вимоги до організації виховної роботи: особистісно орієнтований підхід; єдність навчання, виховання і розвитку; природододільність виховання; гуманізація міжособистісних відносин; середовищний підхід у вихованні; естетизація середовища та ін. Все це вимагає від студента певної готовності до виховної роботи, яка визначається як особистісне професійно значиме утворення (позитивне ставлення до виховної діяльності; професійно значимі риси характеру; відповідні знання, уміння, навички і морально-етичні установи та ін.) та як певний психічний стан, який складається із мотиваційних, пізнавальних, процесуальних, емоційно-вольових компонентів. Це об'єктивно зумовлює особливі вимоги до змісту, форм і методів організації практики з позакласної виховної роботи студентів. Затверджені раніше положення щодо організації педагогічної практики потребують оновлення. У нових методичних розробках щодо організації цього виду практики мають бути відображені інновації, які здійснюються сьогодні у початковій школі. Крім того, цілком природно припустити, що педагогічна практика буде ефективною у тому випадку, коли рівень її організації буде достатньо високим. Тому виникла необхідність виявити стан організації практики з позакласної виховної роботи майбутніх учителів початкових класів у вищих педагогічних навчальних закладах.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Дослідженню проблеми професійної підготовки учителів-вихователів у вищих педагогічних навчальних закладах приділяється належна увага. Слід зазначити, що науковцями проведено низку досліджень з проблеми класного керівництва та підготовки до нього. Теоретична та практична підготовка педагога до виховної діяльності висвітлена в працях І.Д. Беха, В.І.Воробей, О.В.Киричука, Б.С.Кобзаря, М.В.Левківського, В.І.Лозової, Г.В.Троцько та ін. Шляхи підготовки майбутніх учителів початкових класів до виховної роботи розроблялися в працях А.Й.Капської, Л.О.Хомич, Т.І.Шанскової та ін.. Технологію підготовки майбутніх учителів початкових класів до класного керівництва розкрито у дослідженні О.Л.Шквир. Проблема підготовки майбутніх учителя початкових класів до виховної роботи з молодшими школярами у процесі педагогічної практики розкривається у працях Н.В.Казакової, Л.А.Машкіної, Г.Г.Кіт, Г.Д.Мишкоської, Г.Є.Мітіна та ін..

Формулювання цілей статті... Метою статті є виявлення стану організації практики з позакласної виховної роботи у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії та визначенні педагогічних умов організації цього виду педагогічної практики.

Виклад основного матеріалу... Розгляд проблеми особливостей організації педагогічної практики з позакласної виховної роботи майбутніх учителів початкової школи вимагає визначення самого поняття „організація”. В перекладі з французької мови „organisation” означає побудова чогось [6, с.349]. Під організацією розуміють об'єднання людей, які спільно реалізують певну програму на основі визначених правил; внутрішню узгодженість взаємодії більш або менш автономних частин цілого; сукупність

процесів або дій, котрі ведуть до освіти та вдосконалення взаємозв'язків між частинами цілого [5, с.815], об'єднання людей для виконання визначених завдань в тій чи іншій сфері трудової діяльності, що має чітку структуру та підпорядковане загальному керівництву [3, с.230]. Виходячи з зазначених вище визначень, організацію педагогічної практики з позакласної виховної роботи студентів ми розглядаємо як систему взаємовідносин між суб'єктами педагогічної практики (студент, керівники педагогічної практики вищого навчального закладу та школи, шкільний колектив, батьки учнів), а також як сукупність дій керівників практики і студентів, результатом яких є ефективне оволодіння майбутніми учителями початкових класів уміннями здійснювати виховну роботу з молодшими школярами у позаурочний час.

Проблема організації педагогічної практики з позакласної виховної роботи розглядається кожним вищим навчальним закладом, виходячи з особливостей його змісту і функціонування. Проте система педагогічної практики з позакласної виховної роботи студентів у педагогічних закладах майбутніх учителів початкової школи спрямована на становлення у майбутніх фахівців початкової ланки освіти практичних умінь, навичок, професійних здібностей, які допоможуть їм успішно здійснювати виховний процес у початковій школі. Теоретичні знання набувають для студентів практичного змісту, оскільки практична діяльність ставить їх перед необхідністю шукати відповіді на питання, що постійно виникають, про завдання, зміст і методи виховної роботи з молодшими школярами.

У ході дослідження нами вивчено стан організації педагогічної практики з позакласної виховної роботи студентів у вищих педагогічних навчальних закладах. Дослідження здійснювалось за такими напрямками: вивчення змісту навчальних планів та програм педагогічної практики майбутніх учителів початкової школи, виявлення тенденцій щодо кількості годин та визначення термінів проходження педагогічної практики з позакласної виховної роботи; вивчення традиційних підходів стосовно організації педагогічної практики з позакласної виховної роботи та її методичного забезпечення; узагальнення результатів аналізу організації педагогічної практики, її надбань і недоліків.

На основі вивчення, аналізу та порівняння навчальних планів вищих навчальних педагогічних закладів зі спеціальності „Початкове навчання” (Кам'янець-Подільський державний університет, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Івано-Франківський педагогічний інститут Прикарпатського університету ім. В.Стефаника, Вінницький державний університет ім. М.Коцюбинського), які є основними нормативними документами, що визначають організацію навчального процесу у вищому педагогічному закладі, нами зафіксовано такі факти:

- майже в усіх навчальних планах не визначено кількість годин на практику з позакласної виховної роботи, вказано лише тижні;
- терміни проходження педагогічної практики різні;
- залишається невирішеною проблема співвідношення теорії і практики в підготовці вчителя початкової школи;
- недостатня увага приділяється організації виховної роботи;
- окремі навчальні плани складені так, що студенти не можуть ознайомитися з предметом „Вступ до спеціальності”, вивчити методiku виховної роботи до часу проходження ними практики з позакласної виховної роботи, тобто теоретична підготовка відстає від практичної. Це свідчить про те, що варто переглянути зміст навчальних планів з метою приведення їх у відповідність до вимог сьогодення.

Так, у навчальних планах Кам'янець-Подільського державного університету, Івано-Франківському педагогічному інституті Прикарпатському університету ім. В.Стефаника, Вінницькому державному університету ім. М.Коцюбинського практику з позакласної виховної роботи не передбачено, лише 1 тиждень відводиться на пропедевтичну практику. У Чернівецькому педагогічному коледжі національного університету ім. Ю.Федьковича практика з позакласної виховної роботи проводиться у 3,4 семестрах по 2 тижні. На жаль, до недавнього часу таким чином тривав цей вид практики і у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії. Проте з 2007 р. практика з позакласної виховної роботи проводиться лише в одному семестрі (IV). Але варто відмітити, що у навчальних планах Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Житомирському державному університету ім. І.Франка введено предмет „Вступ до спеціальності” (2 семестр, 1 курс), де студенти знайомляться з окремими темами щодо організації виховної роботи з молодшими школярами.

Під час проходження пропедевтичної практики у 4 семестрі студенти виконують функції помічника вчителя початкових класів; спостерігають навчально-виховний процес у початковій школі та проводять протягом одного тижня 2 виховних заходи. На думку викладачів закладу, це прискорює адаптацію студентів до реальних умов їх майбутньої професійної діяльності, творчо готує майбутніх педагогів до всіх функціональних обов'язків, що покладаються на вчителя-класовода в початковій школі. Проте, на наш погляд, один тиждень – це недостатньо для того, щоб студенти оволоділи методикою проведення виховної роботи у початкових класах.

На педагогічному факультеті Кам'янець-Подільського державного університету в процесі психолого-педагогічної практики (4,5 семестри) студенти знайомляться з сучасним станом навчально-виховної

роботи в школі, передовим педагогічним досвідом; вивчають у психологічному плані особистість учня шляхом спостереження, бесід, аналізу шкільної документації, анкетування, тестування. Система завдань для студентів, що перебувають на педагогічній практиці, передбачає поступове зростання труднощів, що збільшує долю самостійної роботи студентів пошукового характеру. На початку і протягом усієї практики з позакласної виховної роботи студенти спостерігають і аналізують навчально-виховний процес, далі залучаються до організації відпочинку учнів на перервах і в ГПД, проводять позакласні заходи, готують дидактичні матеріали і засоби навчання, під керівництвом викладача і вчителя складають конспекти виховних заходів, готують і проводять виховні заняття.

Проведенню психолого-педагогічної практики в Кам'янець-Подільському державному університеті передує значна пропедевтична робота [1, с.18]: виконання лабораторних завдань з педагогіки, психології, фахових методик у кращих школах міста і області, спостереження і аналіз уроків досвідчених вчителів; розробка під керівництвом викладачів фрагментів виховних занять; проведення методистами відкритих занять; виготовлення дидактичних матеріалів з фахових дисциплін та для проведення позакласних виховних заходів.

У Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії педагогічна практика з позакласної виховної роботи проводиться у 4 семестрі 1 раз на тиждень по 2 год. на базі різних типів загальноосвітніх шкіл. У період практики студенти виступають у ролі помічників вчителів початкових класів як класоводів. Практика проводиться у досвідчених учителів початкової школи. Керують практикою викладачі кафедри шкільної педагогіки та психології. За цей вид практики студентам виставляється оцінка. Перед початком практики з позакласної виховної роботи проводиться інструктивно-методична конференція, у ході якої визначаються головні цілі майбутньої роботи за основними її напрямками. З одного боку, в доповідях і виступах висувуються основні ідеї, теоретичні положення з питань виховання, а з іншого – на конференції висувуються практичні завдання і вказуються оптимальні шляхи їх вирішення. Тому настановча конференція, як правило, вирішує науково-практичні питання. Проводиться конференція під керівництвом проректора з практики, декана факультету, його замісника, керівників практики. Виступають керівники педагогічної практики, викладачі кафедри шкільної педагогіки і психології, вчителі початкових класів базових шкіл.

Студенти вищого навчального закладу проходять практику в початкових класах без відриву від навчальних занять протягом навчального року, у розкладі навчальних занять визначено час її проведення. Кожен студент проходить практику у визначеному класі (за кожним класом закріплюється по 2 практиканти). Студенти працюють під керівництвом учителя класу, керівника групи практикантів академії і виконують їх вказівки. Практиканти ознайомлюються з планами і системою виховної роботи школи, класу, складають індивідуальний план проведення педагогічної практики з позакласної виховної роботи (у відповідності з планом виховної роботи школи, класу) і виконують його. Вони проводять, спостерігають і аналізують виховні заходи з молодшими школярами. Протягом всього терміну проходження практики студенти складають конспекти залікових занять, затверджують їх у вчителя початкових класів, керівника практики та проводять у класі. Практиканти ведуть щоденник, у якому фіксують зміст проведеної роботи в школі, результати виконаних завдань практики, спостереження, висновки.

Нами було здійснено аналіз програм з педагогічної практики майбутніх учителів початкової школи, методичних посібників щодо організації педагогічної практики з позакласної виховної роботи у вищих педагогічних навчальних, який дозволив виявити низку недоліків у її організаційно-методичному забезпеченні, а саме: недостатність теоретичної розробки проблеми дослідження з урахуванням сучасних положень і теорій про професійно-особистісний розвиток педагога; існування протиріч між теоретичним обґрунтуванням завдань педагогічної практики і недостатністю обґрунтованих організаційно-методичних засобів їх розв'язання; спрямування процесу практичної підготовки студентів, головним чином, на формування у них необхідних знань та умінь у програмах з практики, методичних рекомендаціях з педагогічної практики з позакласної виховної роботи (при цьому не зверталася належна увага на дослідницький, творчий характер діяльності студентів у процесі педагогічної практики). Результати аналізу діючих програм педагогічної практики, методичні рекомендації показали, що необхідно переглянути і вдосконалити зміст програми практики з позакласної виховної роботи, розробити методичні посібники, рекомендації щодо організації та проведення цього виду педагогічної практики з урахуванням сучасних підходів до виховної роботи у початковій школі; посилити контроль за проведенням практики, вдосконалити методи роботи зі студентами; організувати методичну роботу з учителями шкіл, встановити ділові стосунки факультету і кафедр зі школами, де студенти проходять педагогічну практику.

У ході дослідження виявлено, що істотних змін у запровадженні нових форм практики з позакласної виховної роботи не виявлено, оскільки вищим педагогічним навчальним закладам бракує коштів для урізноманітнення практики і збільшення її тривалості. Крім того, в процесі організації практики з позакласної виховної роботи помітні недоліки: низький рівень методичної підготовки студентів;

нерационально складено плани виховних заходів; відсутність колективного обговорення виховних занять; слабкий взаємозв'язок у роботі керівників практики, учителів початкових класів, психологів; місця проведення практик іноді віддалені від вищих навчальних закладів, що не дає можливості здійснювати систематичний контроль за її проходженням. Крім того виявлено, що педагогічну практику гальмують пасивність, повільність студентів, формальне виконання ними завдань практики, відсутність критеріїв та методики оцінки і самооцінки діяльності студентів у ході практики; майбутні учителі початкових класів не володіють знаннями про сучасні методи психологічної і педагогічної діагностики; відсутній ефективний контроль за діяльністю студентів з боку керівників вищих навчальних закладів і вчителів шкіл. Ми погоджуємося з думкою О.М.Мельник, В.І.Юрченко [4], що недоліками організації і проведення педагогічної практики є нехтування змістово-психологічним чинником педагогічної практики, її функціональним потенціалом у процесі особистісного зростання майбутнього педагога, що призводить до формалізму в роботі студентів (використання навчально-методичних настанов без стимулювання творчості і самоаналізу), керівників практики (відвідування занять з метою контролю, оцінювання результатів практики з огляду на обсяг виконання програмових вимог).

Тому необхідно переглянути і вдосконалити організацію практики з позакласної виховної роботи: удосконалити форми і методи роботи зі студентами на практиці; забезпечити єдність вимог до студента з боку керівників практики вищого навчального закладу та школи; організувати методичну роботу з учителями шкіл, встановити ділові стосунки факультету і кафедр з базами практики.

З метою виявлення сучасного стану організації практики з позакласної виховної роботи в школі у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії нами розроблено запитання анкети та проаналізовано відповіді на них. У опитуванні брали участь 56 студентів 2 курсу (ПН-24,25) факультету початкового навчання. Анкетування проведено після проходження студентами практики з позакласної виховної роботи. Питання анкети дозволили нам почути думку студентів про роль і місце практики з позакласної виховної роботи у підготовці вчителів початкових класів, умови удосконалення організації цього виду практики, вміння застосовувати теоретичні знання на практиці, рівень співпраці студентів, керівників практики, а також щодо проблеми, які виникали в ході практики з позакласної виховної роботи.

Аналіз відповідей на питання „Чи задоволені Ви обраною професією?“, „Чи задоволені організацією практики з позакласної виховної роботи?“ здійснювався за методикою Н.В.Кузьміної [2], за якою виявлено індекс задоволеності професією та організацією практики з позакласної виховної роботи (J). Результати опитування подано у таблиці 1 (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Загальний індекс задоволеності педагогічною професією і організацією практики з позакласної виховної роботи

Питання анкети	Кількість респондентів							Індекс задоволеності
	загальна	a	b	c	d	e	l	
1.	56	24	12	6	3	6	5	0,51
2.	56	18	10	9	5	12	2	0,31

Як бачимо, індекс задоволеності педагогічною професією в цілому вищий індексу задоволеності організацією практики з позакласної виховної роботи. У ході опитування також з'ясовано, що однією з причин незадоволеності організацією практики з позакласної виховної роботи студенти визначають недостатній рівень підготовки до цього виду практики. Про це свідчать відповіді на шосте питання анкети.

Студенти, визначаючи рівень підготовленості до виховної роботи на практиці, відповідали, що 15 (26,8%) студентів достатньо підготовлені; 27 (48,2%) – підготовлені на середньому рівні; 12 (21,4%) – підготовлені недостатньо. Варто зазначити, що 2 (3,6%) відповідали, що зовсім не підготовлені.

Усвідомлене застосування студентами теоретичних знань з виховної роботи на педагогічній практиці свідчить про результативність практичної підготовки студентів. З метою визначення рівня застосування студентами теоретичних знань на практиці з позакласної виховної роботи нами подано студентам перелік професійних знань стосовно специфіки і змісту виховної роботи учителя початкових класів, які визначено та розкрито у дослідженні О.Л.Шквир [7, с.144]: знання державних документів стосовно виховання молоді; знання основ української етнопедагогіки; знання теорії та методики національного виховання; знання передового педагогічного досвіду у сфері виховної роботи; знання психології молодшого школяра; принципи, форми та методи організації виховного впливу на дітей різних вікових груп; специфіка роботи класного керівника і вихователя групи продовженого дня; основи планування діяльності класного керівника; принципи організації різних дитячих об'єднань і керівництва ними; форми взаємодії з батьками; специфіка роботи з важковиховуваними і обдарованими учнями; специфіка вчення індивідуальних особливостей вихованця.

Студентам запропоновано оцінити рівень їх застосування на практиці з позакласної виховної роботи за 3 рівнями: високий, середній, низький. Високий рівень характеризується правильним, усвідомленим, самостійним і впевненим застосуванням системи науково-педагогічних знань на педагогічній практиці, виявленням творчого підходу до розкриття сутності явищ, понять (оцінювався нами від 2,5 до 3 балів). Середній рівень характеризується усвідомленим, вмiлим використанням знань на практиці, але студент відчуває певні труднощі в нестандартних ситуаціях; виявлення творчого підходу до розкриття сутності явищ, понять відбувається лише в окремих ситуаціях (оцінювався нами від 1,5 до 2,5 балів). Низький рівень характеризується незнанням основного матеріалу, наявністю у діях грубих помилок і неусвідомленим володінням матеріалом, виникненням труднощів у застосуванні на практиці одержаних знань, студент не проявляє творчого підходу при розкритті сутності явищ, понять (оцінювався нами від 1 до 1,5 бала).

Аналіз відповідей студентів на питання „Чи володієте Ви знаннями з виховної роботи у початковій школі?” дозволив виявити, що лише у 12 (21,4%) студентів високий рівень знань з виховної роботи у початкових класах, 30 (53,6%) – середній, а 14 (25,0%) – низький. Це свідчить про те, що у студентів відсутній належний рівень теоретичної підготовки до практики з позакласної виховної роботи в школі. Тому варто однією з умов удосконалення організації практики з позакласної виховної роботи виділити удосконалення спеціальної підготовки до проходження практики з позакласної виховної роботи в школі.

Важливим показником готовності студентів до виховної діяльності є рівень сформованості у них умінь і навичок виховної роботи. Нами виділено три рівні якості сформованості умінь на практиці з позакласної виховної роботи: високий, середній, низький. Керівникам практики було запропоновано оцінити за ними рівень сформованості умінь у студентів. Високий рівень характеризується творчим характером прояву педагогічних умінь, глибоким усвідомленням педагогічних дій, правильністю і оригінальністю способу їх виконання, здатністю до їх теоретичного обґрунтування, досягненням максимального результату протягом мінімального часу і при відсутності надмірних зусиль і труднощів (оцінюється від 2,5 до 3 балів). Середній рівень характеризується репродуктивним характером умінь, в належній мірі педагогічні дії зумовлюють в основному правильне розв'язання завдань, відзначається достатня чіткість і точність при виконанні певних педагогічних дій (оцінюється від 1,5 до 2 балів). Низький рівень характеризується тим, що засвоєні окремі операції, дії неусвідомлені, виконуються лише на репродуктивному рівні, не відрізняються чіткістю і точністю, не приводять до правильного розв'язання завдання в цілому (оцінюється від 1 до 1,5 балів).

Результати опитування показали, що високий рівень сформованості умінь і навичок виховної роботи у 14 (25,0%) студентів, 26 (46,4%) середній рівень, а 16 (28,6%) – низький рівень. Найбільш сформовані у студентів уміння аналізувати виховну діяльність учителя початкової школи, діяльність учнів у позакласній виховній роботі, виготовляти наочність і дидактичний матеріал до занять, вільно висловлювати свої почуття, емоції. Однак зовсім не сформованими у студентів є уміння складати програму особистісного зросту вихованця, використовувати різні методи дослідження для вивчення особистості молодшого школяра і учнівського колективу, легко розв'язувати конфліктні ситуації, складати план виховної роботи, визначати рівень розвитку учнівського колективу, ефективність виховної роботи, здійснювати її корекцію, раціонально розподіляти час на етапах виховного заняття. Це пояснюється тим, що студенти пройшли лише один вид педагогічної практики – з позакласної виховної роботи в школі, терміни якого, на жаль, скорочено удвічі; крім того, методика виховної роботи вивчається пізніше на старших курсах.

У ході усного опитування студентів і керівників практики нами визначено умови, які впливають на ефективність організації практики з позакласної виховної роботи в школі, зміст яких подано у таблиці 2 (див. таблицю 2).

Таблиця 2.

Ранжування умов впливу на ефективність практики з позакласної виховної роботи в школі

№ за/п	Умови впливу на ефективність педагогічної практики	Кількість відповідей	
		Студенти (56)	Керівники практики (15)
1.	Старанність і відповідальність студентів	44 (78,6%)	12 (80%)
2.	Наявність методичних рекомендацій, посібників з педагогічної практики	40 (71,4%)	10 (66,7%)
3.	Надання допомоги вчителями при підготовці студентів до позакласних занять	35 (62,5%)	7 (46,7%)
4.	Рівень інструктажу на настановчій конференції	10 (17,9%)	13 (86,7%)
5.	Наявність у студентів знань з педагогіки, психології, методик викладання предметів початкової школи	33 (58,9%)	14 (93,3%)

6.	Морально-психологічний клімат у період педагогічної практики	22 (39,3%)	11 (73,3%)
----	--	------------	------------

Аналіз стану організації та методичного забезпечення педагогічної практики майбутніх учителів початкової школи у вищих педагогічних навчальних закладах показав відсутність єдиних підходів до вирішення цієї важливої проблеми, недостатність належної уваги до наукового обґрунтування методичних рекомендацій щодо педагогічної практики з позакласної виховної роботи. З цієї причини у вищих педагогічних навчальних закладах організація практики з позакласної виховної роботи здійснюється по-різному, неоднакове і її методичне забезпечення. Тому є доцільним розробити і теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови підвищення ефективності педагогічної практики з позакласної виховної роботи майбутніх учителів початкової школи. Необхідно внести певні корективи щодо організації практики з позакласної виховної роботи.

Теоретичний аналіз літератури з проблеми дослідження (Н.В.Казакова, А.Й.Капська, Л.О.Хомич, Т.І.Шанскова та ін.) дозволив визначити комплекс педагогічних умов організації практики з позакласної виховної роботи у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. До них віднесено:

- формування позитивної мотивації студентів до виховної роботи з дітьми у школі (створення ситуації успіху в процесі підготовки і проходження педагогічної практики; творче застосування конструктивних, організаторських і комунікативних умінь керівників педагогічної практики в період урочної і позаурочної діяльності);

- удосконалення спеціальної підготовки до проходження практики з позакласної виховної роботи (забезпечення студентів сучасними інструктивно-методичними і довідковими матеріалами з методики виховної роботи; правильний розподіл студентів по школі; організація студентів на дослідницьку діяльність під час педагогічної діяльності в школі; удосконалення структури підготовки студентів до виховної роботи (введення курсу „Вступ до спеціальності”));

- забезпечення оптимального середовища для педагогічної діяльності практикантів у період педагогічної практики (попереднє проведення довірливої кампанії з адміністрацією шкіл; точне і вчасне визначення місць проходження педагогічної практики; зміна системи керівництва практикою з боку керівників практики вищих педагогічних навчальних закладів).

Висновки... Таким чином, науково обґрунтована система організації практики з позакласної виховної роботи у вищому навчальному педагогічному закладі може бути створена за певних умов. Результати проведеного дослідження показали, що викладачі вищих педагогічних закладів не мають чіткого уявлення щодо комплексу умов, які забезпечать успішну організацію практики з позакласної виховної роботи майбутніх учителів початкових класів. У педагогічній та методичній літературі це питання розроблено недостатньо. У різних дослідженнях розкрито ті чи інші умови, проте ми вважаємо, що необхідно проаналізувати та охарактеризувати комплекс умов. Науково-педагогічні знання про умови організації практики з позакласної виховної роботи важливі для правильної оцінки стану цього напрямку роботи, а також для правильного прогнозування і планування розвитку процесу професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Виходячи з цього, подальшої уваги потребують дослідження проблеми: врахування умов організації практики з позакласної виховної роботи в процесі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів у вищих навчальних закладах та ін..

Список використаних джерел та літератури:

1. Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет / за ред. С. Т. Трубочанінова, П. Є. Ткачук. – Кам'янець-Подільський : Оіум, 2002. – 32 с.
2. Кузьмина Н. В. Методы исследования педагогической деятельности / Н. В. Кузьмина. – Л. : ЛГУ, 1970. – 114 с.
3. Лопатин В. В. Малый толковый словарь русского языка / Лопатин В. В., Лопатина Л. Е. – М. : Русский язык, 1990. – 704 с.
4. Мельник О. М. Керівництво педагогічною практикою: діагностика і психологічна підтримка студентів / О. М. Мельник, В. І. Юрченко // Освіта і управління. – 2001. – № 1-2, Т.4. – С. 106-114.
5. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов ; [под ред. Н. Ю. Шведовой]. – М. : Русский язык, 1987. – 815 с.
6. Словарь иностранных слов. – М. : Русский язык, 1988. – 608 с.
7. Шквир О. Л. Дослідження рівня готовності майбутніх педагогів початкових класів до класного керівництва / О. Л. Шквир // Педагогічний дискурс. – 2007. – Вип. 1. – С.144-148.

Аннотація

Т.А.Моцная

Состояние организации практики из внеклассной воспитательной работы в высших педагогических учебных заведениях

На основе анализа учебных планов, программ, методических пособий и рекомендаций по педагогической практике студентов в статье раскрыты особенности организации практики по внеклассной воспитательной работе в высших педагогических учебных заведениях I-IV уровней аккредитации. Определено состояние

організації практики по внеклассной воспитательной работе на факультете начального обучения Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Поданы условия організації практики по внеклассной воспитательной работе в школе.

Ключевые слова: педагогіческая практика, практика по внеклассной воспитательной работе, условия організації практики по внеклассной воспитательной работе в школе.

Summary

T.A.Motsna

Condition of Practice Organization in Out-of-School Upbringing Work in Higher Pedagogical Educational Institutions

Peculiarities of practice organization in out-of-school upbringing work in higher pedagogical educational institutions of I-IV Level of Accreditation on the basis of analyses of curriculum, methodical manuals and recommendations for pedagogical practice of students have been revealed in the article. Condition of practice organization in out-of-school upbringing work at the faculty of primary-education of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy has been determined. Conditions of practice organization in out-of-school upbringing work at school have been defined.

Key words: pedagogical practice, practice in out-of-school upbringing work, conditions of practice organization in out-of-school upbringing work at school.

Дата надходження статті:

„30” листопада 2009 р.

УДК 81'373+81'243 (045)

Я.В.НАГОРНИЙ,
викладач
(м.Хмельницький)

Формування лексичних навичок іншомовного професійно орієнтованого мовлення студентів в умовах педагогічного ВНЗ

В статті запропоновано систему методичних прийомів, які дозволяють легше і доступніше оволодіти іншомовною професійно орієнтованою лексикою, сформувати фахову лексичну компетенцію та наблизити навчальний процес до умов реальної професійної діяльності.

Ключові слова: іншомовна професійно орієнтована лексика, навчальний процес, професійна діяльність.

Постановка проблеми в загальному вигляді... У будь-якій професійній сфері існують проблеми використання мови як засобу пізнання особливостей цієї сфери, мови, адаптованої для адекватного відображення і передачі логічно систематизованого уявлення про специфічні знання, що характерні для цієї галузі чи середовища. Варто зауважити, що саме від рівня сформованості лексичних навичок залежать і інші види мовленнєвої діяльності студентів (аудіювання, говоріння, читання, граматики).

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Новітні наукові публікації свідчать про те, що останнім часом спостерігається активізація уваги до формування фахової лексичної компетенції [1; 2; 6].

Використання професійно орієнтованих лексичних одиниць в мові є одним із показників сформованості лексичних навичок говоріння [4, с.29], тому без розуміння і вільного оперування фаховою лексикою при професійно орієнтованій спрямованості навчання неможливо проводити повноцінну мовленнєву діяльність.

Оволодіння іншомовною професійно орієнтованою лексикою можна уявити як певну послідовність дій із сприймання лексичних одиниць, ознайомлення з їх змістовною стороною, їх осмислення і запам'ятовування, а також із набуття навичок використання і упізнавання лексичних одиниць в мові. З методичної точки зору цей складний процес включає в себе багато компонентів [3, с.23].

І.В.Рахманов у системі роботи над лексикою виділяє три основних етапи: 1) семантизація нової лексики; 2) активізація (закріплення); 3) практика учнів у використанні лексичних одиниць при формуванні власних висловлювань [5].

*Формулювання цілей статті... Мета статті – розробити систему методичних прийомів, реалізація яких здійснюється на основі **системи вправ**, які дозволяють легше і доступніше оволодіти іншомовною професійно орієнтованою лексикою, сформувати фахову лексичну компетенцію, що зробить навчальний процес більш продуктивним, наблизить його до умов реальної професійної діяльності.*

Виклад основного матеріалу... Слід зазначити, що групування лексики за тематичним принципом є однією з важливих умов інтенсифікації роботи над лексикою. Робота з розвитку мови на основі тематично згрупованих слів сприяє запам'ятовуванню та активізації їх у мові, полегшує побудову зв'язних висловлювань з теми. До кожної теми робочої програми варто складати лексичні мінімуми слів,